

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

Торайғыров университетінің
ХАБАРШЫСЫ
Экономикалық сериясы

1997 жылдан бастап шығады

ВЕСТНИК

Торайғыров университеті
экономикалық серия

Издается с 1997 года

ISSN 2710-3552

№ 3 (2023)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Экономическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ93VPY00029686

выдано
Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области экономики, управления,
финансов, бухгалтерского учета и аудита

Подписной индекс – 76133

<https://doi.org/10.48081/MUMM3247>

Бас редакторы – главный редактор

Нургалиева А. А.

к.э.н., ассоц. профессор

Заместитель главного редактора
Ответственный секретарь

Гребнев Л. С., *д.э.н., профессор*
Шеримова Н. М., *магистр*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Шмарловская Г. А.,	<i>д.э.н., профессор (Беларусь);</i>
Кунызов Е. К.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алмаз Тольымбек,	<i>доктор PhD, профессор (США);</i>
Мукина Г. С.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алтайбаева Ж. К.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Мусина А. Ж.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Титков А. А.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Омарова А. Р.	<i>(технический редактор).</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/DSVH3280>

*Б. К. Смаилов¹, Д. С. Бекниязова²

^{1,2}Торайғыров университеті, Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.

e-mail: bolat.smailov.70@bk.ru

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒАҢДАНУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ӘЛЕМДІК БАНК ЖҮЙЕСІН ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ ТРЕНДТЕРІ

Қазіргі заманғы банк жүйелері белгілі бір экономикалық жүйенің кемшіліктеріне байланысты негізгі қаржылық тәуекелдерді шоғырландырады және дамудың циклдік сипатына ие. Сондықтан белгілі бір елдегі немесе аймақтағы экономикалық және қаржылық дағдарыстар, әдетте, банк жүйесінің дағдарысын тудырады және керісінше. Әр елдің экономикасын дамыту процесі орталығында банк жүйесі орналасқан қаржы нарығының тиімді инфрақұрылымының жұмыс істеу тетігімен тығыз байланысты.

Нарықтық қатынастардың табыстылығы мен тиімділігі, қарқынды экономикалық өсуді қамтамасыз ету, елдің әлемдік нарықтардағы халықаралық бәсекеге қабілеттілігінің деңгейін арттыру және оның халқының әл-ауқатының өсу мүмкіндігі көбінесе осы елдің банктерінің әлемдік және Ұлттық банк қызметтері нарығының әртүрлі сегменттерінде қанишалықты тиімді әрекет ете алатындығымен анықталады. Сонымен қатар, Әлемдік Банк нарығын ұйымдастыру мәселелерін зерттеу қажеттілігі жаһандану мен қаржы нарықтарының даму асимметриясының, отандық және әлемдік банк кеңістігіндегі бәсекелестіктің шиеленісуінің әсерінен күшейеді.

Қарастырылып отырған зерттеудің мақсаты – әлемдік банк жүйесінің өзара байланысын, сондай-ақ АҚШ пен басқа елдердің банк жүйесіндегі дағдарыстық құбылыстардың Қазақстан Республикасы экономикасының дамуына әсерін белгілеу.

Қойылған мақсатқа сәйкес авторлар АҚШ банк саласындағы жағдайға талдау жүргізді, бірқатар АҚШ банктерінің банкроттығының себептері анықталды. Осы оқиғалардың

Қазақстан Республикасы экономикасының дамуына әсерін талдау жүргізілді.

Мақаланың ғылыми-практикалық маңыздылығы банктік реттеуді жетілдіру жөніндегі шараларды әзірлеуге негіз бола алатын, сондай-ақ банк жүйесінің дағдарысының алғашқы белгілері кезінде олардың Қазақстан Республикасының экономикасына зардаптарының алдын алу кезінде уақтылы іс-қимылдардың негізі бола алатын білім алу болып табылады.

Кілтті сөздер: қаржылық жаһандану, дағдарыс, банк жүйесі, ақша-несие саясаты, өтімділік, базалық мөлшерлеме.

Кіріспе

Халықаралық және отандық тәжірибе экономикалық дағдарыстар кезеңіндегі қаржылық тұрақсыздықтың негізгі факторлары банк секторында шоғырланғанын, ал қаржы жүйесінің осалдығы депозиттік-кредиттік операциялармен, тәуекелдерді бөлумен және өтімділікті қамтамасыз етумен байланысты екенін көрсетеді. Екіншіден, жаһандану процестерін дамытудың қазіргі жағдайындағы банктер тұрақтандыру шараларының негізгі факторы болып табылады, өйткені банк қызметінің экономикалық тұрақтылығы экономиканың барлық субъектілерінің қызмет саласына тікелей қатысты және тек тұрақты банк жүйесі дағдарыстық құбылыстарға төтеп бере алады.

Осыған байланысты мақалада қазіргі экономиканың қаржылық жаһандануы жағдайында әлемдік банк жүйелерін дамыту процесінде байқалатын негізгі тенденциялар қарастырылған. Зерттелетін тақырыптың өзектілігі қаржылық жаһандануға байланысты жекелеген нарықтар арасындағы тығыз байланысты байқайтын Әлемдік банк жүйесіндегі ағымдағы процестермен байланысты. Қаржылық жаһандану жағдайында атап өтілетін процестер аталған және сипатталған.

Қаржылық жаһандану процесіне және әлемдік қаржы нарықтарының интеграциясына әсер ететін негізгі іргелі факторлар қарастырылады. Мемлекеттердің банк жүйелерінің дамуындағы негізгі тенденциялар талданды.

Әлемдік банк жүйесінің дамуына әсер ететін және әртүрлі елдердің банктерін интеграциялау процесін бәсеңдететін жағымсыз факторлар да аталған. Қаржылық жаһандану және әлемдік қаржы нарықтарының интеграциясы жағдайында коммерциялық банктердің одан әрі дамуы туралы қорытынды жасалды. Қаржылық жаһанданудың өзі мемлекеттердің банк жүйелерінің дамуындағы ағымдағы өзгерістердің себебі ретінде ғана емес, сонымен қатар нарықтық бәсекелестік пен банк қызметтерінің сапа деңгейінің өсуінің себебі ретінде де көрсетілген.

Материалдар мен әдістер

Мақалада қарастырылған мәселелерді зерттеу кезінде әртүрлі Жалпы ғылыми әдістемелік тәсілдер қолданылды: материалды жалпылау және талдау, деректерді салыстыру және салыстыру, ақша ағындарын дисконттау негізінде болжамды есептеулер, есеп айырысу нәтижесін экстраполяциялау. Осы әдістерді қолдану арқылы зерттеу мақсатына жетудің экономикалық негізделген тәсілі қамтамасыз етілді.

Ақпараттық-эмпирикалық база банктердің өтімділігі саласындағы отандық және шетелдік мамандардың ғылыми зерттеулері, сондай-ақ банк жүйесіндегі дағдарыстың экономикаға әсері негізінде қалыптастырылған. Зерттеу барысында өзіндік авторлық есептеулер жүргізілді.

Нәтижелері және талқылау

Банктер экономикадағы негізгі қаржылық делдалдар болып табылады. Тиісінше, бүкіл экономикалық жүйенің барлық байланыстары мен өзара тәуелділіктерімен үдемелі дамуы олардың қызметі қаншалықты тұрақты және тиімді ұйымдастырылатынына байланысты. Қазіргі банк жүйесінің ерекшелігі оның жұмыс істеуінің нарықтық сипаты болып табылады. Бүгінгі таңда банктер ұсынатын қызметтердің кең ауқымын ескере отырып, банк нарығының шекаралары бұлыңғыр болып келеді [1].

Бұл қорытынды банк жүйесінің экономиканың басқа секторларымен өте маңызды өзара байланысы мен өзара тәуелділігінің бар екендігін көрсетеді. Қазіргі кезеңдегі әлемдік экономиканың айрықша ерекшелігі - жаһандану процесін жеделдетудің басты факторы болып табылатын банк капиталының халықаралық қозғалысы ағындарының белсенді өсуі. Экономиканың жаһандануының қазіргі кезеңінің бір ерекшелігі-жетекші рөл нақты экономика саласынан қаржы саласына ауысады.

Бұл дамыған елдердің индустриялықтан постиндустриалды қоғамға – оның ақпараттық формасына («ақпараттық қоғамға») ауысуына сәйкес келеді. Шынында да, қаржы саласы әлемдік экономикалық байланыстардың динамикасын қамтамасыз ететін маңызды фактор ретінде әрекет етеді [2, б. 187].

Әлемдік қаржы жүйесінде жетекші орынды АҚШ алады. Капиталдандыру деңгейі бойынша әлемдегі ең ірі 20 банктің рейтингінде АҚШ және Қытай банктері көш бастап тұр. Олардың капиталдандыру деңгейі бойынша әлемдегі ең ірі 20 банктің рейтингіндегі үлесі тиісінше 42,7 % және 26 % құрайды, ал басқа елдердің банктерінің үлесі 7 %-дан аспайды. Нарықтық капиталдандыру деңгейі бойынша әлемнің үздік 20 Банкінің қатарына АҚШ-тың 7 банкі және Қытайдың 5 банкі кіреді. Америка Құрама Штаттары әлемдегі ең қуатты банк жүйесіне ие [3].

Алайда, бұл жүйе ең жас жүйелердің бірі болып табылады банк масс көптеген шектеулермен және тіпті архаикалық элементтермен өзіндік ерекшелігі бар.

АҚШ-тың қаржы секторының рөлін көптеген әлемдік процестер анықтайды. Жалпы, 2022 жылғы қызмет нәтижелері бойынша әлемдегі ең ірі банк аймақтарындағы банк жүйелерінің пайдасы азайғанын атап өткен жөн. Банк жүйелерінің дамуындағы жалпы әлемдік тенденцияларды ескере отырып, біз әлемнің әртүрлі аймақтарындағы банк мекемелері қызметінің рентабельділігі айтарлықтай ерекшеленетінін атап өтеміз. Сондықтан банктердің қаржылық қызметіне әртүрлі факторлар әсер етеді деп болжауға болады [4].

Қазіргі жағдайда көптеген елдердің макроэкономикалық тұрақсыздығы, әлемдік тауар нарықтарының көптеген сегменттерінің құбылмалылығы, мерзімді қаржы-экономикалық дағдарыстар, инфляциялық процестердің таралуы, классикалық банк операциялары көптеген банктерге өз қызметінің табыстылығын үнемі қамтамасыз етуге мүмкіндік бермейді. 2022 жылдың соңында АҚШ-тың банк секторындағы тұрақсыздықтың алғашқы белгілері пайда болды, өйткені қаржы сарапшылары signature Bank және Silicon Valley Bank өтімділік мәселелерін жариялады.

Міне, 2023 жылдың наурыз айының басында АҚШ-та бірнеше күн ішінде екі ірі банктің құлдырауы болды. Алдымен 10 наурызда стартаптарды қаржыландыруға маманданған АҚШ-тың 16-шы ірі банкі – Silicon Valley Bank (SVB) банкроттығы белгілі болды [5].

Бұл банкроттық 2008 жылғы жаһандық қаржылық дағдарыстан кейінгі ең үлкен банкроттық болды, несиелік ұйымдағы салымдардың 87 % сақтандырылмаған. Содан кейін американдық қаржылық реттеушілер 12 наурызда криптовалюта иелері арасында танымал болған Нью-Йорктегі Signature Bank-ті жапты. Бизнесті қысқарту және Silvergate capital банкін тарату туралы белгілі болды.

Банктердің тізбектегі проблемалары және SVB жабылуы американдық БАҚ 2008 жылғы дағдарыспен салыстырылды. АҚШ-тың банк секторындағы проблемалар ставкалардың өсуіне байланысты. Алайда, мәселе мынада, америка экономикасы мұндай жоғары мөлшерлемелерге бейімделмеген, сондықтан АҚШ ФРЖ қалай әрекет ететіні маңызды [6].

Мұның бәрі SVB жалпы сомасы 2,25 миллиард долларға қосымша акциялар шығаратынын жариялаудан басталды. Банк оған 21 миллиард долларлық активтерді – негізінен АҚШ-тың қазынашылық облигацияларын сату кезінде шеккен 1,8 миллиард долларлық шығынды өтеу қажет екенін түсіндірді.

Жалпы бағалы қағаздар активтерінің жартысынан көбін құрады, бұл қалыпты жағдайда Банк үшін өте көп. Силикон алқабының мұндай инвестицияларға ставкасы оның несиелеуді белсенді дамыта алмайтындығымен түсіндірілді. Оның дәстүрлі клиенттері, техностартаптар, банктік несиелерден инвестраундтар арқылы қаражат тартуды жөн көрді, ал SVB ақша табу үшін бағалы қағаздарды, атап айтқанда ұзақ мемлекеттік облигацияларды белсенді сатып алды.

Стратегия ставкалар салыстырмалы түрде төмен болған кезде жұмыс істеді. Бірақ инфляция АҚШ-тың Федералды резервтік жүйесін (ФРЖ) ақша-несие саясатын күрт қатайтуға мәжбүр еткенде, проблемалар басталды. Банк балансындағы қағаздар арзандай бастады: олардың орташа кірістілігі он жылдық облигациялардың ағымдағы кірістілігінен айтарлықтай төмен болды, бұл төмен құнмен өтелуі керек. Қағаздардың құнсыздануы міндетті түрде проблема болмауы керек еді, бірақ ФРЖ ставкаларының өсуі сонымен қатар SVB-нің негізгі клиенттері болған және венчурлық нарықтағы қымбат қарыз алу мен салқындату жағдайында өз депозиттерінен ақша алған стартаптарға әсер етті. Банктің 8 наурыздағы эмиссияға дейінгі хабарламасы SVB инвесторлары үшін күрделі мәселелердің белгісі болды. Қорқып, олар оның акцияларын сатуға асықты, оның құны 60 пайызға төмендеп, келесі күні де құлдырауды жалғастырды.

Сондай-ақ, алаңдатарлық көңіл-күйді Silvergate Bank-крипто-нарыққа бағытталған несиелену ұйымының жабылуы да қолдады, ол ұқсас табыс стратегиясына ие болды.

Банк жүйесіндегі тесік, яғни банктердің баланстарындағы бағалы қағаздардың құнсыздануынан болатын ықтимал шығын қазірдің өзінде 620 миллиард долларға бағаланып отырғанын түсіну керек. Нарық үшін бұл банктердің құлдырауы ФРЖ ақша-несие саясатын агрессивті түрде қатайтуды тоқтатуға мәжбүр болатындығын білдіреді: ставканы көтеруді тоқтату немесе оны белсенді түрде жасамау және өсу циклінің аяқталуын жақындату [7].

Бұл жағдайда ФРЖ қаржы институттарына қаражат берудің жаңа тетігі – Bank Term Funding Program (BTFFP) туралы жариялады. Ол банктер әртүрлі бағалы қағаздарды, соның ішінде АҚШ қазынашылық облигацияларын қамтамасыз ету үшін бір жылға дейін несиелену ала алады деп болжайды. Идея-ұйымды Svb-де болған сияқты стресстік кезеңде осындай активтерді шұғыл түрде сату қажеттілігінен арылту. Moody's-тің негізгі рейтингтік агенттіктерінің бірі АҚШ-тың бүкіл банк жүйесі бойынша болжамды нашарлатты.

Сарапшылар проблемалы банктерді қолдау үшін ерекше шаралар қабылданғанын, бірақ сектордың басқа мекемелері әлі де тәуекел аймағында

болуы мүмкін екенін атап өтті. Олар Moody's-те ФРЖ ұсынған ұйымдардан қаржылық несиелеудің жаңа механизмін алып тастамайды деп санайды. SVB тәрізді банктерде-салымшылармен - сақтандырылмаған депозиттері бар заңды тұлғалармен және баланста құнсызданған бағалы қағаздардың айтарлықтай көлемімен проблемалар туындауы мүмкін.

Сарапшылар сонымен қатар банктік қызмет ФРЖ-ның ұзақ мерзімді төмен ставкаларын пандемия кезіндегі фискалдық және монетарлық ынталандырулармен біріктіріп, содан кейін жоғары ставкаларға көшумен қиындатқанына назар аударды [8, с. 87].

Біз ақша-несие саясатын қатаңдату арқылы қысым жалғасады және артады деп күтеміз, ал инфляция ФРЖ таргетіне қайта оралғанға дейін ставкалар жоғары деңгейде қалуы мүмкін [9].

АҚШ-тағы банктер қазір қарыз алудың төмен құнынан кейін депозиттер бойынша шығындардың өсуіне тап болып отыр, бұл олардың пайдасын азайтады», - деп атап өтті мамандар. Американдық биліктің дағдарысқа қарсы шаралары жаһандық сипатқа ие болу қаупі бар жаңа банктік дағдарыстың өршуін әлі тоқтата алмайды. Бүкіл әлем бойынша қаржы құрылымдарына сенімсіздік артып келеді [10].

Дағдарыстың жақындағанына тағы да байқамаған рейтингтік агенттіктерге ғана емес, сонымен қатар ставкалардың өсуі арқылы «инфляциямен күресу» жүздеген проблемалы банктердің банкроттыққа ұшырауына әкелуі мүмкін екенін көрмеген американдық Федералды резервтік жүйенің басшылығына деген сенім жоғалды.

Қорытынды

Осылайша, АҚШ банк нарығындағы дағдарыс мәселесін зерттей отырып, АҚШ билігі жедел қабылдаған шараларға байланысты жекелеген банктердің проблемаларының көбеюі және олардың толық дағдарысқа айналуы екіталай деген қорытынды жасауға болады. Екі банктің барлық клиенттері 20 наурыздан бастап депозиттеріне қол жеткізді (сақтандырылған және сақтандырылмаған).

Сонымен қатар, ФРЖ несиелік ұйымдарды уақытша қаржыландырудың жаңа бағдарламасын іске қосты. Бұл банктерді болашақта өтімділіктің күрт қажеттілігі кезінде баланстан бағалы қағаздарды тез сату қажеттілігінен құтқаруы керек. Реттеуші Қаржы министрлігінің жаңа бағдарлама үшін 25 миллиард долларға қаржылық кепілдіктерін алды.

Дегенмен, жағдайды тұрақтандырудың негізгі шарты шағын және орта банктерден ақша қаражаттарының одан әрі кетуін болдырмау болып табылады, өйткені қазіргі уақытта көптеген АҚШ азаматтары өз жинақтарын жергілікті банктерден ірі банктерге аударып, олардың банкроттығынан

қорқады, бұл өз кезегінде домино әсеріне және көптеген аймақтық банктердің күйреуіне әкелуі мүмкін. АҚШ.

Естеріңізге сала кетейік, депозиттерді сақтандыру жөніндегі Федералды корпорацияның (FDIC) есептеулері бойынша, американдық банктердің портфеліндегі бағалы қағаздарды қайта бағалаудан жұмсалмаған шығындардың ықтимал көлемі шамамен 6 620 млрд құрайды, бұл депозиторлар қашып кеткен кезде қаржы институттарын итермелеуі мүмкін. осы қағаздарды шығынмен сату. Бұл көбінесе SVB-мен болған жағдай. Дағдарыстың дамуы депозиттерден ақша алуды жалғастыра алатын американдықтардың өздеріне де, инфляциямен күресу үшін мөлшерлемені көтеруді жалғастыру немесе оны төмендету дилеммасы бар ФРЖ-ға да байланысты болады. Егер өсім жалғаса берсе, бұл басқа банктердің банкроттығына әкелуі мүмкін. Егер АҚШ-тың қаржылық реттеушісі жұмсақ саясатты таңдаса, онда дағдарысты болдырмауға болады. Сценарийдің теріс дамуымен бүкіл әлемдік қаржы жүйесі үшін ауыр зардаптар болуы мүмкін.

Мұндай жағдайларда несиелер бойынша жоғары мөлшерлемелер сатып алу қызығушылығының төмендеуіне және экономиканың өсуінің төмендеуіне, өндірістердің кеңеюіне әкеледі. Бұл жағдайға әсер етеді. Сірә, біз, әлемнің көптеген елдері сияқты, алдағы жылы жоғары ставкалардың қысымына ұшыраймыз. Бұған дейін олар жұмсақ рецессия болады деп айтқан болатын – 1–2 пайыз, содан кейін банктер ставкаларды төмендете бастайды, бірақ АҚШ-тағы банктермен болған жағдайлардан кейін жағдай күрделене түсті және экономикалық өсу қаупінен басқа, қаржы жүйесінің тұрақтылығына қауіп төнді. Енді бізде бір мәселе емес, екі мәселе бар.

Осыған сүйене отырып, рецессия туралы болжам күңгірт болады. Мұндай жағдайларда, әдетте, доллардың өсуі байқалады, өйткені адамдар өз активтерін жаппай қолма-қол ақшаға айналдырады, мысалы, бағалы қағаздарды немесе жылжымайтын мүлікті сатады және оларды қатты валютаға, яғни долларға салады. Қазіргі уақытта осы жағымсыз жаңалықтардың әсерінен шамалы девальвация байқалуда, доллар бір доллар үшін 460-470 теңгеге дейін нығая бастады. Қазақстанның шикізат (мұнай, уран, металдар) экспортына сындарлы тәуелділігін ескере отырып, өсу жалғасатын болады, шикізат бағасының төмендеуі теңгенің төмендеуіне әкеп соғады. Ал өндірістің қысқаруы жағдайында энергия тасымалдаушыға сұраныс төмендейді және сәйкесінше мұнай бағасы қайтадан төмендейді. Бұл біздің бюджетке экспорттан түсетін кірістердің түсуін қысқартады. Мүмкін, ЖІӨ-нің болжамды 4 пайыздық өсімі болмайды.

Тісінше, біздің ел билігінің негізгі міндеті-экспорттың тауар номенклатурасын әртараптандыруды жеделдету және макроэкономикалық көрсеткіштердің мұнай бағасына тәуелділігін төмендету.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1 **Агеев, А., Логинов, Е.** Новая стратегическая роль России как гаранта – оператора системы поддержания мировых и региональных экономических балансов // *Экономические стратегии*. – 2015. – № 1.– С. 18–33.

2 **William, G., Curran, W.** Banking and the Global system. – Cambridge : Woodhead-Faulkner, 1979. – 314 p.

3 **Лось, В. А., Урсул, А. Д., Демидов, Ф. Д.** Глобализация и переход к устойчивому развитию. – М. : Изд-во РАГС, 2008. – 316 с.

4 The new dynamics of financial globalization. Executive summary // McKinsey Global Institute. – August, 2017. [Электронный ресурс]. – www.mckinsey.com/~media/37B28221577844A4A28B2807CC1C6B31.ashx (Дата просмотра: 22.02.2023).

5 **Габбасова, Л. Б., Мирзагалямов, Б. Б.** Тенденции развития международной банковской конкуренции в условиях глобализации // *Вестник экономики, права и социологии*. – 2015. – № 4. – С. 27–30.

6 **Labonte, M.** Systemically important or «Too big to fail» financial Institutions // Congressional Research Service Report. September 24, 2018. [Электронный ресурс]. – fas.org/sgp/crs/misc/R42150.pdf (Дата просмотра: 27.03.2023).

7 Global Shadow Banking Monitoring Report 2016 // Financial Stability Board. 10 May 2017. [Электронный ресурс]. – www.fsb.org/wp-content/uploads/global-shadow-banking-monitoringreport-2016.pdf (Дата просмотра: 26.04.2023).

8 **Щенин, Р. К.** Банковские системы стран мира : учебное пособие. – Москва : КНОРУС, 2014. – 398 с.

9 **Васина, М. Ю.** Трансформация мировой банковской системы в условиях глобальных финансовых дисбалансов // *Вестник Томского государственного университета*. – 2015. – № 399. – С. 183–187.

10 **Рудольф, В. Д.** Финансовая глобализация: сущность и последствия // *Экономические науки*. – 2016. – №46-2. [Электронный ресурс]. – <http://novainfo.ru/article/6109> (Дата просмотра: 25.03.2023).

REFERENCES

1 **Ageev, A., Loginov, E.** Novaja strategicheskaja rol' Rossii kak garanta – operatora sistemy podderzhanija mirovyh i regional'nyh jekonomicheskikh balansov [Russia's new strategic role as a guarantor – operator of the system for maintaining global and Regional economic balances] // Jekonomicheskie strategii - Economic strategies. – 2015. – No. 1. – P. 18–33.

2 **William, G., Curran, W.** Banking and the Global system. – Cambridge : Woodhead-Faulkner, 1979, 314 p.

3 **Los, V. A., Ursul, A. D., Demidov, F. D.** Globalizacija i perehod k ustojchivomu razvitiju [Globalization and transition to sustainable development]. – Moscow : RAGS Publishing House, 2008 – 316 p.

4 The new dynamics of financial globalization. Executive summary // McKinsey Global Institute. August 2017. [Electronic resource]. – www.mckinsey.com/~media/37B28221577844A4A28B2807CC1C6B31.ashx (Date of access: 22.02.2023).

5 **Gabbasova, L. B., Mirzagaljamov, B. B.** Tendencii razvitija mezhdunarodnoj bankovskoj konkurencii v uslovijah globalizacii [Tendencies in the development of international banking competition in the context of globalization] // Vestnik jekonomiki, prava i sociologii – Bulletin of Economics, Law and Sociology. – 2015. – № 4. – P. 27–30.

6 **Labonte, M.** Systemically important or «Too big to fail» financial Institutions // Congressional Research Service Report. September 24, 2018. [Electronic resource]. – fas.org/sgp/crs/misc/R42150.pdf (Date of access: 27.03.2023).

7 Global Shadow Banking Monitoring Report 2016 // Financial Stability Board. 10 May 2017. [Electronic resource]. – www.fsb.org/wp-content/uploads/global-shadow-banking-monitoringreport-2016.pdf (Date of access: 26.04.2023).

8 **Shchenin, R. K.** Bankovskie sistemy stran mira [Banking systems of the countries of the world]: Textbook. – Moscow : KNORUS, 2014 – 398 p.

9 **Vasina, M. Yu.** Transformacija mirovoj bankovskoj sistemy v uslovijah global'nyh finansovyh disbalansov [Transformation of the world banking system in the conditions of global financial imbalances] // Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta – Bulletin of Tomsk State University. – 2015. – No. 399. – P. 183–187.

10 **Rudolf, V. D.** Finansovaja globalizacija: sushhnost' i posledstvija [Financial globalization: essence and consequences] // Jekonomicheskie nauki - Economic sciences. – 2016. – No 46-2. [Electronic resource]. – <http://novainfo.ru/article/6109> (Date of access: 25.03.2023).

Материал баспаға 16.08.23 түсті.

*Б. К. Смаилов¹, Д. С. Бекниязова²

^{1,2}Торайғыров университет, Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 16.08.23.

ОСНОВНЫЕ ТRENДЫ РАЗВИТИЯ МИРОВОЙ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В УСЛОВИЯХ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Современные банковские системы концентрируют основные финансовые риски, обусловленные недостатками определенной экономической системы и имеют циклический характер развития. Именно поэтому экономический и финансовые кризисы в той или иной стране или регионе, как правило, вызывают кризис банковской системы и наоборот. Процесс развития экономики каждой страны неразрывно связан с механизмом функционирования эффективной инфраструктуры финансового рынка, в центре которой находится банковская система.

Успешность и эффективность рыночных отношений, обеспечение интенсивного экономического роста, повышение уровня международной конкурентоспособности страны на мировых рынках и возможности роста благосостояния ее населения во многом определяется тем, насколько эффективно банки данной страны способны действовать на различных сегментах мирового и национального рынка банковских услуг. Кроме того, необходимость исследования вопросов организации мирового банковского рынка усугубляется под влиянием глобализации и асимметрии развития финансовых рынков, обострения конкуренции как в отечественном, так и в мировом банковском пространстве.

Цель рассматриваемого исследования - установить взаимосвязь мировой банковской системы, а также влияние кризисных явлений в банковской системе США и других стран на развитие экономики Республики Казахстан.

В соответствии с поставленной целью авторами проведен анализ ситуации в банковской сфере США, установлены причины банкротства ряда банков США. Проведен анализ воздействия данных событий на развитие экономики Республики Казахстан.

Научно-практическая значимость статьи заключается в получении знаний, которые могут лечь в основу разработки мер по совершенствованию банковского регулирования, а также послужить основой своевременных действий при первых

признаках кризиса банковской системы предупреждения их последствий на экономику Республики Казахстан.

Ключевые слова: финансовая глобализация, кризис, банковская система, денежно-кредитная политика, ликвидность, базовая ставка.

*B. K. Smailov¹, D. S. Bekniyazova²

^{1,2}Toraighyrov University, Republic of Kazakhstan, Pavlodar.

Material received on 16.08.23.

MAIN TENDENCIES IN DEVELOPMENT OF GLOBAL BANKING SYSTEM IN THE CONTEXT OF FINANCIAL GLOBALIZATION

Modern banking systems concentrate the main financial risks caused by the shortcomings of a certain economic system and have a cyclical nature of development. That is why economic and financial crises in a particular country or region, as a rule, cause a crisis of the banking system and vice versa. The process of economic development of each country is inextricably linked with the mechanism of functioning of an effective financial market infrastructure, in the center of which is the banking system.

The success and effectiveness of market relations, ensuring intensive economic growth, increasing the level of international competitiveness of a country in world markets and the possibility of increasing the welfare of its population is largely determined by how effectively the banks of a given country are able to operate in various segments of the global and national banking market. In addition, the need to study the organization of the global banking market is growing under the influence of globalization and the asymmetry of the development of financial markets, the intensification of competition both in the domestic and global banking space.

The purpose of this study is to establish the relationship of the global banking system, as well as the impact of crisis phenomena in the banking system of the United States and other countries on the development of the economy of the Republic of Kazakhstan.

In accordance with this goal, the authors analyzed the situation in the US banking sector, identified the reasons for the bankruptcy of a number of US banks. The analysis of the impact of these events

on the development of the economy of the Republic of Kazakhstan is carried out.

The scientific and practical significance of the article lies in obtaining knowledge that can form the basis for the development of measures to improve banking regulation, as well as serve as the basis for timely actions at the first signs of a crisis in the banking system to prevent their consequences on the economy of the Republic of Kazakhstan.

Keywords: financial globalization, crisis, banking system, monetary policy, liquidity, base rate.

Теруге 16.08.2023 ж. жіберілді. Басуға 08.09.2023 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2.86 Мб RAM

Шартты баспа табағы 9,15

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. К. Мыржикова

Корректор: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4129

Сдано в набор 16.08.2023 г. Подписано в печать 08.09.2023 г.

Электронное издание

2.86 Мб RAM

Усл.п.л. 9,15. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. К. Мыржикова

Корректор: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4129

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz

www.vestnik-economic.tou.edu.kz